

JAKIE KSIĄŻKI OBOWIĄZKOWO POWINIEN PRZECZY- TAĆ PEDAGOG WCZESNOSZKOLNY? ZNACZENIE LITE- RATURY W FORMOWANIU PRZYSZŁEJ KADRY NAUCZY- CIELSKIEJ

MARIUSZ GRABOWSKI

Centrum Rehabilitacyjno-Opiekuńcze w Łodzi

STRESZCZENIE: W niniejszym materiale odniesiono się do edukacji wczesnoszkolnej w kontekście teoretycznym. Między innymi wskazano na analizę terminologiczną tego zagadnienia oraz nawiązano do przedstawicieli prezentujących ten nurt. W rozważaniach nie pominięto założeń oraz oddziaływań wychowawczych. W artykule nawiązano do dotychczasowego zbioru opracowań poświęconych nauczaniu i wychowaniu w klasach I-III. Zaprezentowane publikacje posiadają nie tylko przesłanki teoretyczne, ale także wskazują na innowacyjne rozwiązania.

SŁOWA KLUCZOWE: czasopismo, książka, edukacja wczesnoszkolna, kompetencje, nauczyciel

„Kto czyta książki, żyje podwójnie”
Umberto Eco

TYTUŁEM WSTĘPU

Wielokrotnie spotykamy się z różnymi pytaniami: czy książki są wartościowe i w jaki sposób przyczyniają się do rozwoju intelektualnego?

Nie bez powodu na samym początku opracowania zawarta została myśl wybitnego włoskiego filozofa U. Eco. Jest to zaledwie tylko jedna z sentencji, która wskazuje na właściwości literatury, ale także jej rolę w formowaniu młodego człowieka.

Na znaczenie książki wskazywał także G. Flaubert (1821–1880). Książka – zdaniem francuskiego powieściopisarza – nie tylko uczy człowieka zastanowić się nad dotychczasowym życiem i jego codziennymi bolączkami, ale prowadzi także czytelnika za rękę przez meandry, aby nie zbłądził. W ujęciu autora książka jest jedną z „widzialnych” towarzyszek człowieka w czasie ziemskiego pielgrzymowania. Tym

samym zasługuje ona na miano „skarbnicy rozwiązań”. Refleksję wzbudza także myśl M. Pruszkowskiej (1910-1973). Pisarka postrzega piśmiennictwo w ten sposób: „Są książki, które się czyta, są książki, które się pochłania, są książki, które pochłaniają czytającego”. Nie bez powodu książka jest określana także jako „archiwum przeżyć ludzkich”¹. W ten sposób stanowi ona niejako pewną wiedzę o człowieku oraz przyczynia się do zmiany jego dotychczasowego usposobienia.

Przedmiotem rozważań w niniejszym materiale jest prezentacja czytelnikowi dotychczasowego zbioru najważniejszych opracowań, które odnoszą się do nurtu edukacji wczesnoszkolnej. W ujęciu autora pracy stanowią one część kanonu tych materiałów, które obowiązują studentów w toku kształcenia na kierunku: pedagogika wczesnoszkolna. Przedstawiony przegląd składa się z najważniejszych pozycji bibliograficznych. Zawierają one przede wszystkim podstawową wiedzę oraz prezentują nowe rozwiązania dydaktyczne (w postaci planów oraz konspektów zajęć).

O EDUKACJI WCZESNOSZKOLNEJ SŁÓW KILKA...

Pedagogika wczesnoszkolna² (z jęz. ang. Early – school pedagogy) – jako subdyscyplina pedagogiki – jest podporządkowana fundamentalnym twierdzeniom oraz prawom, którym podlega pedagogika ogólna. Jako nauka zajmująca się wczesną edukacją dziecka oraz jego rozwojem szuka trafnych odpowiedzi na rozmaite pytania, które w dalszym ciągu stawia sobie współczesny człowiek: Kim jest rozwijające się dziecko?, Z jakimi zmagają się ono trudnościami na etapie klas I-III?. Dotychczas pedagogika wczesnoszkolna była określana – przez naukowców – różnymi terminami: nauczanie elementarne, nauczanie początkowe lub kształcenie wczesnoszkolne. Mimo tych przemian terminologicznych nie dokonano żadnych większych zmian w kierunku interpretacji tego nurtu edukacyjnego.

Niezmiennie – mimo licznych przeobrażeń oświatowych – uważa się, że pedagogika wczesnoszkolna odnosi się do kształcenia / wychowania dzieci w klasach I-III.

Do powstania oraz rozwoju pedagogiki wczesnoszkolnej w dużym stopniu przyczyniły się: historia wychowania, socjologia wychowania, filozofia wychowania oraz teologia wychowania, a w szczególności psychologia rozwojowa i wychowawcza. Powstała ona w oparciu o dotychczasową wiedzę na temat kształcenia najmłodszych. Z literatury wynika, że jest to drugi dość istotny etap po wychowaniu przedszkolnym. Do propagowania pedagogiki wczesnoszkolnej przyczynili się, między innymi:

---

1 Por. M. Grabowski, Teoretyczny i praktyczny wymiar biblioterapii. Rola terapii czytelniczej w usprawnianiu osób niepełnosprawnych, „Edukacja elementarna w teorii i praktyce” 2009, nr 3-4, s. 13..

2 Dotychczas termin ten był wielokrotnie interpretowany i przywoływany w licznych publikacjach (w słownikach pedagogicznych autorstwa W. Okonia i Cz. Kupisiewicza analiza tego terminu widnieje pod hasłem nauczanie elementarne), m. in. określenie to pojawia się w pracach: J. Karbowniczek, Zmiany w edukacji wczesnoszkolnej po wprowadzeniu reformy systemu oświaty, Częstochowa 2008, s. 31; R. Więckowski, Pedagogika wczesnoszkolna, Warszawa 1998, s. 9.

J.A. Komeński, J. Rousseau, J. Pestalozzi, J.F. Herbart, F. Frobl, F.A.W. Diesterweg, K. Uszyński, G. Piramowicz, B. Trentowski, E. Estkowski, J.W. Dawid, O. Decroly, M. Montessori, H. Parkhurst, C. Freinet, J. Dewey, J.J. Maćkowiakowie, L. Jeleńska i M. Falski. Współcześnie tematyką w tym zakresie zajmują się: I. Adamek, J. Bałachowicz, D. Celińska-Mitał, K. Duraj-Nowakowa, E. Gruszczyk-Kolczyńska, J. Hanisz, M. Jakowicka, J. Karbowniczek, D. Klus-Stańska, A. Komorowska-Zielony, K. Kraszewski, L. Pawelec, W. Puślecki i A. Skowrońska.

W teoretycznej podstawie tego etapu – podobnie jak w innych subdyscyplinach pedagogicznych – mieszczą się nie tylko założenia, cele, funkcje, zadania, ale także kieruje się pedagogika wczesnoszkolna własną koncepcją nauczania w oparciu o poszczególne programy (na podstawie planów nauczania³) i podręczniki. W swoich założeniach przede wszystkim wskazuje ona na:

- kontrolę i ocenę efektywności kształcenia najmłodszych,
- stosowanie obowiązujących zasad,
- stosowanie kompetentnych metod do rozwoju dzieci,
- planowanie pracy dydaktyczno-wychowawczej w klasach I-III.

Programy (...) edukacji wczesnoszkolnej – według J. Karbowniczek⁴ – to nie tylko katalogi / zbiory haseł ułożonych według jakiejś myśli przewodniej. W ujęciu autorki są to pełne ilustracje drogi wypełnianej przez szkołę, jej zadań, osiągnięcia wskazanych przez pedagogów celów.

Edukacja wczesnoszkolna to nie tylko wiedza teoretyczna, ale także praktyczna. Odnosi się ona do czterech oddziaływań wychowawczych ze strony nauczyciela, czyli nauki:

- czytania i pisanie,
- działań matematycznych,
- edukacji o środowisku,
- plastyki, muzyki, techniki.

Praca dydaktyczno-wychowawcza w klasach I-III – zdaniem K. Duraj-Nowakowej⁵ – prowadzona jest:

- w okresie szczególnej plastyczności psychiki dziecka i jego podatności na oddziaływanie pedagogiczne,
- wielostronną działalnością, w której procesy nauczania – uczenia się, wychowania, samowychowania, kształcenia, samokształcenia oraz wszelkie formy pracy opiekuńczo wychowawczej ściśle się ze sobą łączą i zmierzają do ukształtowania osobowości dziecka.

3 Zob. R. Więckowski, Program we współczesnym systemie edukacyjnym, w: *Piotrkowskie Studia Pedagogiczne*, red. Wł. Goriszowski, Kielce 1994, s. 110.

4 J. Karbowniczek, Programy integrowanej edukacji wczesnoszkolnej w dobie reformy systemu oświaty, w: *Najnowsze badania nad wczesną edukacją dziecka*, red. T. Banaszekiewicz, Wł. Szlufik, A. Pękala, Częstochowa 2003, s. 42.

5 K. Duraj – Nowakowa, *Integrowanie edukacji wczesnoszkolnej: modernizacja teorii i praktyki*, Kraków 1998, s. 111.

W ujęciu autorki odnosi się to przede wszystkim do kształtowania odpowiednich postaw o charakterze społeczno-moralnym u najmłodszych oraz nabywania przez nich wiedzy i umiejętności.

Edukacja wczesnoszkolna – na początku XXI wieku – stanowi podstawę do rozwoju potencjału twórczego u najmłodszych. W swoich założeniach wskazuje ona nie tylko na stwarzanie odpowiednich warunków stymulacji aktywności twórczej, ale także podejmuje wątek twórczej ekspresji i rozwoju kreatywnego myślenia u dzieci w wieku wczesnoszkolnym. Aktualnie pedagodzy wczesnoszkolni:

- wzmacniają rozwój i potencjał aktywności u dzieci,
- planują / prowadzą zajęcia w oparciu o koncepcję nauczania całościowego (z uwzględnieniem potrzeb i zainteresowań najmłodszych),
- stosują metody aktywizujące, które w sposób adekwatny wpływają na wzrastanie najmłodszych,
- dokładnie określają czynności w toku zajęć,
- zmieniają dotychczasową relację nauczyciel – uczeń.

Według L. Pawelec nauczyciel – na początku nowego millenium – powinien charakteryzować się nie tylko określoną wiedzą i umiejętnościami dydaktycznymi, ale także odpowiednimi cechami osobowymi, które powinny być kształtowane i ulepszone w całym procesie kształcenia nauczyciela oraz w toku całej jego pracy zawodowej, przyciągającej uczniów cechami przywódczymi, kompetencjami, siłą psychiczną, wyznawanymi poglądami i wartościami, konsekwentnym postępowaniem, sprawiedliwością, przewidywalnością, wiarygodnością, stawiając uczniom i sobie wysokie wymagania. Mówiąc najkrócej, nauczyciel uczący w klasach I-III, powinien charakteryzować się szczególnymi predyspozycjami do pełnienia funkcji, które niesie za sobą jego praca zawodowa z małymi dziećmi⁶.

Edukacja wczesnoszkolna potrzebuje nauczycieli dobrze przygotowanych do zawodu, których kwalifikacje różnić się będą od poprzednich, zdominowanych przez przygotowanie kierunkowe i dydaktyczne. Wnikliwe analizy badań wskazują na to, że nauczyciel powinien stać się diagnostykiem, konsultantem, specjalistą w zakresie doboru pomocy naukowych, osobą ułatwiającą uczenie się poprzez tworzenie środowiska wychowawczego. Współcześnie niezbędna jest osoba, kierująca na co dzień wartościami uniwersalnymi, kompetentny profesjonalista otwarty na potrzeby, oczekiwania i problemy dzieci, krytyczny i odpowiedzialny za swoje postępowanie, ustawicznie doskonalący swoje kwalifikacje. Polskiej szkole na szczeblu propedeutycznym potrzebny jest pedagog o kompetencjach interpretacyjno-komunikacyjnych, kreatywnych, pragmatycznych, informatyczno-medialnych oraz o pożądanych cechach osobowości, umiejący organizować działania uczniów klas I-III w kierunku zmian ich mentalności, zgodnych z interesami jednostki i społeczeństwa⁷.

6 Zob. L. Pawelec, *Osobowość nauczyciela nauczania zintegrowanego*, w: *Príprava učiteľov v procese školských reformie*. Zborník príspevkov z vedeckej konferencie, Presov 2009, s. 892.

7 Zob. J. Karbowniczek, *Dekada zreformowanej edukacji wczesnoszkolnej – zamierzenia a rzeczywistość*, w: *Príprava učiteľov v procese školských reformie*. Zborník príspevkov z vedeckej konferencie, Presov 2009, s. 827.

EDUKACJA Wczesnoszkolna w ŚWIEtle Wybranych Publikacji

Dotychczas naukowcy posługiwali się różnymi opracowaniami w toku prowadzonych wykładów i ćwiczeń. Mianowicie byli oni zobowiązani przekazać dużą wiedzę teoretyczną w sposób merytoryczny. Nauczyciele akademicy przede wszystkim dążyli do bardzo dobrego przygotowania studentów w tym kontekście. Od samego początku kładą oni także nacisk na doskonalenie umiejętności w zakresie projektowania i realizacji zajęć w klasach I-III oraz przygotowywania indywidualnych programów edukacyjnych.

Początkowo podstawowymi podręcznikami pedagogicznymi do kształcenia nauczania początkowego były następujące prace:

- *Metoda pisania i czytania* autorstwa E. Estkowskiego,
- *Elementarz dla samouków* – K. Prószyńskiego (znanego też jako K. Promyka),
- *Nauka o rzeczach i zasób umysłowy u dziecka* autorstwa J. W. Dawida.

Wówczas stanowiły one podstawę do zrozumienia istoty procesu wychowania i kształcenia dzieci na poziomie klasy I-III. Współcześnie nauczyciele mają większy dostęp do publikacji zawierających tematykę edukacji wczesnoszkolnej. Przygotowane przez wykładców materiały opierają na licznych publikacjach. Są to przede wszystkim wybrane i najistotniejsze opracowania.

OPRACOWANIA ZWARTE

- Adamek I., Podstawy edukacji wczesnoszkolnej, Kraków 2000.
- Adamek I., Teoretyczne i praktyczne podstawy konstruowania programów szkolnych, Kraków 2007.
- Cackowska M., Nowa koncepcja integralnego systemu nauczania początkowego, Kielce 1992.
- Cackowska M., Rozwiązywanie zadań tekstowych w klasach I-III, Warszawa 1990.
- Duraj-Nowakowa K., Integrowanie edukacji wczesnoszkolnej: modernizacja teorii i praktyki, Kraków 1998.
- Duraj-Nowakowa K., Planowanie integrowania edukacji wczesnoszkolnej. Założenia i scenariusz, Kielce 2001.
- Grochociński M., Organizacja pracy i metody nauczania w edukacji wczesnoszkolnej, Gdańsk 1991.
- Guz S., Rozwój i kształtowanie osobowości dzieci w okresie wczesnodziecięcym, Warszawa 1987.
- Karbowniczek J., Trudności w nauce, a programy edukacji wczesnoszkolnej, Kielce 2002.
- Karbowniczek J., Organizacja i planowanie pracy pedagogicznej nauczyciela w klasach I-III, cz. I, Kielce 2003.
- Karbowniczek J., Organizacja i planowanie pracy pedagogicznej nauczyciela w klasach I-III, cz. II, Kielce 2005.

- Karbowniczek J., Organizacja i planowanie pracy pedagogicznej nauczyciela w klasach I-III, cz. III, Kielce 2006.
- Karbowniczek J., Zmiany w edukacji wczesnoszkolnej po wprowadzeniu reformy systemu oświaty, Częstochowa 2008.
- Klus-Stańska D., Adaptacja szkolna siedmiolatków, Olsztyn 1994.
- Klus-Stańska D., Nowicka M., Sensy i bezsensy edukacji wczesnoszkolnej, Warszawa 2005.
- Konarzewski K., Problemy i schematy: pierwszy rok nauki szkolnej dziecka, Warszawa 1996.
- Kujawiński J., Doskonalenie pracy lekcyjno-domowej w klasach początkowych, Warszawa 1990.
- Kujawiński J., Metody edukacyjne nauczania i wspierania w klasach początkowych, Poznań 1998.
- Kujawiński J., Próby optymalizacji celów w nauczaniu początkowym, Poznań 1985.
- Kujawiński J., Postęp pedagogiczny w szkole, Poznań 2008.
- Kujawiński J., Rozwijanie aktywności twórczej uczniów klas początkowych. Zarys metodyki, Warszawa 1990.
- Kujawiński J., Wdrażanie uczniów do samokształcenia indywidualnego i nieindywidualnego, Poznań 2000.
- Węglińska M., Stosunek uczniów klas niższych szkoły podstawowej do nauki, Szczecin 1982.
- Wichura H., Modele lekcji w nauczaniu początkowym, Warszawa 1984.
- Więckowski R., Elementy systemu nauczania początkowego, Warszawa 1976.
- Więckowski R., Efektywność zajęć dydaktyczno-wychowawczych w systemie nauczania początkowego, Wrocław 1991.
- Więckowski R., Nauczanie zróżnicowane, Warszawa 1973.
- Więckowski R., Pedagogika wczesnoszkolna, Warszawa 1993.
- Więckowski R., Problem indywidualizacji w nauczaniu, Wrocław–Kraków–Gdańsk 1973.
- Więckowski R., Zapobieganie opóźnieniom w nauczaniu początkowym, Warszawa 1968.
- Wróbel T., Współczesne tendencje w nauczaniu początkowym, Warszawa 1986.

PUBLIKACJE W PRACACH ZBIOROWYCH:

- Adamczyk M., Ratajek Z. (red.), Wkład ruchu ludowego w przeobrażenia oświaty i szkolnictwa na wsi, Kielce 2002.
- Banaszkiewicz T., Szlufik Wł., Pękala A. (red.), Z najnowszych badań nad wczesną edukacją dziecka, Częstochowa 2003.
- Blachnik-Gęsiarz M., Kukła D., (red.), Profil kompetentnego nauczyciela w europejskiej szkole, Częstochowa 2008.
- Duraj-Nowakowa K., Muchacka B. (red.), Funkcje zabaw w edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej, Kraków 1998.

- Grelowska W., Karbowniczek J. (red.), *Nauczyciel i uczeń we wspólnej przestrzeni edukacyjnej*, Częstochowa 2005.
- Grzeszkiewicz B. (red.), *Współczesność i przyszłość edukacji elementarnej*, Szczecin 2006.
- Karbowniczek J., Ficek D. (red.), *Nauczanie języków obcych dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym*, Częstochowa 2010.
- Kida J. (red.), *Edukacja wczesnoszkolna: rzeczywistość i perspektywy*, Rzeszów 1996.
- Klus-Stańska D., Szczepska-Pustkowska (red.), *Pedagogika wczesnoszkolna – dyskursy, problemy, rozwiązania*, Warszawa 2009.
- Królica M., Skoczylas-Krotla E., (red.), *Edukacja przedszkolna i wczesnoszkolna na początku XXI wieku. Wyzwania i konteksty*, Częstochowa 2007.
- Kujawiński J. (red.), *Wybrane zagadnienia teorii i praktyki nauczania początkowego*, Poznań 1980.
- Lelonek M., Wróbel T. (red.), *Praca nauczyciela i ucznia w klasach 1-3*, Warszawa 1990.
- Leżańska W. (red.), *Nauczyciel wczesnej edukacji w kontekście zmian edukacyjnych*, Łódź 2009.
- Misiorna E., Ziętkiewicz E. (red.), *Zintegrowana edukacja w klasach 1-3*, Poznań 1999.
- Moroz H. (red.), *Podmiotowość ucznia w edukacji wczesnoszkolnej*, Katowice 1995.
- Moroz H. (red.), *Sytuacje dydaktyczne w klasach I-III*, Katowice 1989.
- Palka S. (red.), *Teoretyczne odniesienia i praktyczne rozwiązania w pedagogice wczesnoszkolnej*, Katowice 1994.
- Przetacznikowa M., Wróbel T., (red.), *Z zagadnień psychodydaktyki nauczania początkowego*, Warszawa 1977.
- Skowrońska A., Langier C. (red.), *Kierunki przeobrażeń współczesnej edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej*, Częstochowa 2007.
- Szempruch J. (red.), *Edukacja wobec wyzwań i zadań współczesności i przyszłości. Teoria i praktyka pedagogiczna*, Rzeszów 2006.
- Szlufik Wł., Piwowarska E. (red.), *Kreatywność w edukacji elementarnej*, Częstochowa 2005.
- Szlufik Wł., Banaszkiewicz T., Pękala A. (red.), *Współczesne wyzwania wobec edukacji elementarnej*, Częstochowa 2004.
- Więckowski R., Marek E. (red.), *Edukacja wczesnoszkolna w kontekście reformy systemu szkolnego*, Piotrków Trybunalski 2000.

ARTYKUŁY Z CZASOPISM

- Adamek I., *Metody wspierające uczenie się języka przez dziecko*, „Poliglota. Edukacja językowa dzieci” 2008, nr 2, s. 5-11.
- Adamek I., *Od nauczania do uczenia się – wspieranie rozwoju dziecka*, „Nowa Szkoła” 2009, nr 4, s. 4-7.
- Karbowniczek J., *Twórcza aktywność dziecka, a metody aktywizujące w nauczaniu zintegrowanym*, „Edukacja elementarna w teorii i praktyce” 2006, nr 1, s. 5-9.

- Kujawiński J., Metody oraz formy edukacji i samoedukacji wczesnoszkolnej, „Życie Szkoły” 1997, nr 10.
- Kujawiński J., Metody edukacji wczesnoszkolnej, „Życie Szkoły” 1995, nr 1.
- Kujawiński J., Modernizacja nauczania początkowego, „Życie Szkoły” 1978, nr 9.
- Kujawiński J., Projektowanie edukacji wczesnoszkolnej w poczuciu współpodmiotowości uczniów i nauczycieli, „Życie Szkoły” 1996, nr 2.
- Kujawiński J., Wdrażanie uczniów klas początkowych do samokształcenia, „Toruńskie Studia Dydaktyczne” 1994, R. III (6).
- Lewowicki T., W sprawie edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej, „Ruch Pedagogiczny” 1991, nr 1-2.
- Mielczarek J., Rozmowa jako forma współpracy z rodzicami, „Edukacja elementarna w teorii i praktyce” 2006, nr 2, s. 31-34.
- Podsiodło B., Rola nauczyciela w zaspokajaniu potrzeb i oczekiwań uczniów klas I-III (z doświadczeń młodej nauczycielki), „Wychowanie Na co Dzień” 1994, nr 11-12, s. 9-11.
- Strzelecka R., O zaspokajaniu psychicznych potrzeb uczniów, „Życie Szkoły” 2001, nr 5, s. 264-269.
- Więckowski R., Metody wspierania aktywności edukacyjnej dzieci, „Życie Szkoły” 1992, nr 8.
- Więckowski R., Planowanie pracy pedagogicznej nauczyciela, „Życie Szkoły” 2000, nr 9, s. 531-538.
- Więckowski R., Prakseologiczna interpretacja edukacji wczesnoszkolnej, „Życie Szkoły” 2000, nr 5, s. 259-263.
- Więckowski R., Program edukacji wczesnoszkolnej – garść uwag do refleksji, „Życie Szkoły” 1998, nr 2, s. 67-71.
- Więckowski R., Rozwój pedagogiki wczesnoszkolnej jako nauki, „Życie Szkoły” 1998, nr 3, s. 131-136.
- Więckowski R., Terminologia w pedagogice wczesnoszkolnej, „Życie Szkoły” 2000, nr 3, s. 131-136.
- Więckowski R., Teoretyczne podstawy edukacji wczesnoszkolnej, „Ruch Pedagogiczny” 2000, nr 1-2, s. 113-124.

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Na przestrzeni ostatnich dwudziestu lat wiele uwagi poświęcono już tematyce nauczania początkowego. Wielokrotnie odnoszono się, między innymi do interpretacji tego zagadnienia i rysu historycznego oraz prekursorów tego nurtu. Obecnie brakuje czasopism promujących pedagogikę wczesnoszkolną, edukację wczesnoszkolną. Między innymi tematykę o takim charakterze – w sposób cząstkowy – prezentują następujące polskie kwartalniki i miesięczniki: „Chowanna”, „Częstochofski Biuletyn Oświatowy”, „Dyrektor Szkoły”, „Edukacja i Dialog”, „Kwartalnik Pedago-

giczny”, „Nauczyciel i Szkoła”, „Nowa Szkoła”, „O postęp w Oświacie” „Oświata i Wychowanie”, „Problemy Opiekuńczo -Wychowawcze”, „Przegląd Edukacyjny”, „Remedium”, „Ruch Pedagogiczny”, „Wychowanie na co dzień”. Natomiast periodyki, które prezentują tą tematykę w sposób całościowy i szczegółowy to: „Edukacja elementarna w teorii i praktyce” oraz „Życie Szkoły”.

Reasumując powyższą analizę przytoczonych czasopism – w oparciu o dotychczasowe zbiory biblioteczne – należy podkreślić, że w dalszym ciągu brakuje nowych periodyków i czasopism prezentujących współczesne oblicze edukacji wczesnoszkolnej. Obecnie nauczyciele potrzebują nowych treści, które w pełni odnoszą się do rozwoju i edukacji dzieci w klasach I-III. Wszelkie materiały dotyczące tego nurtu prezentowane są także w monografiach pokonferencyjnych, ale mankamentem jest to, że nie wszyscy mają do nich dostęp.

W konkluzji należy nadmienić, że przytoczone w tekście publikacje są cennymi i inspirującymi materiałami, a tym samym powinny być one uwzględniane przez innych naukowców w opracowaniach z przeznaczeniem do kształcenia przyszłych pedagogów wczesnoszkolnych. Zawierają one nie tylko szczególne informacje dotyczące rozwoju tego nurtu, ale także wskazują na zasadnicze czynniki odnoszące się do praktykowania nurtu edukacji wczesnoszkolnej. Mam nadzieję, że rozważania zawarte w tym opracowaniu w pewnym stopniu przekonają nie tylko studentów, ale także pozostałych czytelników do zmiany obecnych poglądów na temat roli i właściwości książki.

WHAT BOOKS SHOULD DEFINITELY READ THE EARLY SCHOOL TEACHER? THE IMPORTANCE OF LITERATURE IN SHAPING THE FUTURE OF TEACHING STAFF

MARIUSZ GRABOWSKI

ABSTRACT: In this material refers to early childhood education in a theoretical context. Among other things, pointed to an analysis of the issue and terminology refers to the representatives of presenting this trend. The discussion does not omit the assumptions and educational interactions. The article refers to the current set of papers on teaching and education in grades I-III. Presented publications have not only theoretical premises, but they also indicate that innovative solutions.

KEY WORDS: magazine, book, early education, competence, teacher.